

Laskentatoimi ja etiikka: rahastonhoitajien ja tilintarkastajien eettisten arvojen vertailua

Tässä tutkimuksessa analysoidaan ja verrataan rahastonhoitajien ja tilintarkastajien eettisiä arvoja. Tutkimuskyselyyn saatiin 75 vastausta (vastausprosentti oli 33,5 % ja lähetettyjä kyselyjä 224 kpl). Oikeudenmukaisuus ja riippumattomuus olivat tilintarkastajille tärkeämpiä arvoja kuin rahastonhoitajille. Tuloksellisuus taas oli rahastonhoitajille tärkeämpää. Tilintarkastajat arvioivat saaneensa hieman enemmän eettistä koulutusta kuin rahastonhoitajat. Arvoväittämiin saatujen vastausten erot olivat pääosin pieniä, mutta silti tulokset vahvistavat näkemystä eri ammattiryhmien välisistä eroista. Esimerkiksi rehellisyys oli tärkeä arvo molemmille ammattiryhmille, mutta rahastonhoitajille ammattitaito merkitsee enemmän tuloksellisuutta, kun taas tilintarkastajien ammattitaito liittyy läheisemmin muun muassa vastuullisuuteen ja objektiivisuuteen. Kuitenkaan erot arvoissa eivät johtaneet suuriin eroihin käytännön toimintatavoissa, vaan eri ammattiryhmät suhtautuivat hyvin samantyyppisesti erilaisiin käytännön eettisiin ongelmatilanteisiin.

Käytännön toimintatapaväittämien osalta ainoa tilastollisesti merkitsevä keskiarvoero löytyi liittyen sisäisten kauppojen eliminoinnin laiminlyöntiin konsernitilipäätöksessä. Tällaiseen tilinpäätösinformaation vääristelyyn tilintarkastajat suhtautuivat tiukemmin kuin rahastonhoitajat (tilintarkastajien vastauskeskiarvo asteikolla 1–5 oli 1,02 ja rahastonhoitajien 1,32, Sig. 0,017, kun 1 = kielteisin tms. ”eettisin” kanta). Suurehko ero löytyi myös toisen auton kolhimisen ilmoittamatta jättämisestä (tilintarkastajien vastauskeskiarvo 1,05 ja rahastonhoitajat 1,32, jossa ero 0,27 on tilastollisesti melkein merkitsevä, Sig. 0,072). Toisaalta tilintarkastajat vastasivat väittämään asiakkaalle valehtelusta keskimääräisesti hieman ”huonommin” kuin rahastonhoitajat, vaikkei ero tilastollisesti merkitsevä ollutkaan. Molemmat vastaajaryhmät sallivat ylivoimaisesti helpoimmin ylinopeudella ajamisen, mikä aiheutti myös eniten hajontaa vastaajien keskuudessa molemmissa ammateissa. Ekologisten tai vastuullisten sijoitusrahastojen yleistymisestä huolimatta esimerkiksi ekologisen toiminnan tärkeydessä ei ollut eroja ammattiryhmien välillä. Ikä tai sukupuoli ei vaikuttanut merkittävästi vastauksiin tässä aineistossa. Myöskään saadun eettisen koulutuksen määrällä ei ollut tilastollisesti merkitsevää vaikutusta vastausten eettisyyteen.

Ammatin vaatimusten, esimerkiksi tuloksellisuuden ja riippumattomuuden, yhteensovittaminen voi olla erilaista eri aloilla, joten myös eri laskenta-ammattilaisten eettinen koulutus, ohjeistus ja perehdytys voivat painottua eri tavoin. ■